

## L'ADVOCAT D'EN DOMINGO BUSQUETS: LAUREÀ FIGUEROLA

Per Carles Sauret Manén el 2020



Quan estudiava Política Econòmica d'Espanya, que per cert vaig treure molt bona nota, tots anaven amb els apunts **d'en Fabià Estapé** i és quan vaig treure l'entrellat del personatge en Laureà Figuerola, dels papers que tenia i que el pare **en Xavier Sauret Busquet** m'havia llegat, i d'en Ildefons Cerdà dos dels catalans del Segle XIX oblidats dins de biografia dels catalans Il·lustres; d'en **Cerdà** i sobre l'Eixampla ja ens ocuparem en un altre lloc aquí ens centrarem en **Laureà**. Fabià Estapé fou catedràtic i rector de la Universitat i de mans d'en López Rodo entraria a ser el comissaria dels plans de desenvolupament a Madrid. He posat en Fabià Estapé perquè com he dit va ser el que el va redescobrir i el posa a l'abast dels estudiants i per mi de cabdal importància, no es tracta de fer una biografia d'en Laureà Figuerola, ja que està a l'abast de tots per internet, sinó tant sols d'aquells aspectes més desconeguts com per exemple el seu "duel" i l'investida contra la monarquia borbònica pels seus robatoris de M. Cristina i Isabel II i com no la intervenció en els plets contra la monarquia d'en Alfons XII a través d'En Domingo Busquets el meu besavi totalment desconeguts.

### Els litigis (1875).

*Introducció. És una biografia particular novel·lada d'en Laureà tret d'un capítol de la novella "Crema del Palau Reial –tocata i fuga de la saviesa-."*

A finals del mes de maig del 1875, ens trobaríem al despatx d'en Ildefons Par, advocat

de la família, al pis principal de carrer Copons núm. 4, prop de la Catedral a la Seu, amb en Laureà Figuerola.



En Laureà era l'advocat de la seva confiança a Madrid i d'un prestigi insuperable, pels seus coneixements jurídics, un home antiborbònic de caràcter i temperament incorruptibles. L'Ildefons Par l'havia escollit per tirar endavant la nostra defensa jurídica amb l'objectiu de la final recuperació del Palau Reial, que havíem comprat legalment durant la Primera República i que la Restauració es va encarregar d'anul·lar.

El seu despatx, tot ple d'expedients, amb una gran taula totalment desordenada dins un ordre, suposo que per ell era possible trobar un paper concret, encara que per qualsevol persona aliena i fins i tot pels seus ajudants seria impossible.

En Laureà portava un vestit fosc, amb unes grosses patilles disperses sense rasurar, una calvície ben formada, prim i pàl·lid, em va provocar una forta impressió i el vaig veure com una persona trista i turmentada, un xic aclaparat, apesarat i mal menjat, en fi em va fer una mica de pena, no em portava més de setze anys, però a mi em semblava molt més envellit. Ell se'n va adonar i amb un gran llenguatge ràpid directe i, com si volgués apropar-se directament a mi, em faria les explicacions oportunes sobre l'estat actual de la restauració i la contradicció personal, sinó el drama més punyent, que representa el fet d'haver actuat com un revolucionari, dins els progressistes i trobar-se en el Govern com a Ministre d'Hisenda, i hagué de fer de contrarevolucionari, conjuntament amb el seu amic en Prim, -que no entenia d'economia ni un borrall, encara que a Catalunya es declarava proteccionista-, els dos catalans un de Reus i l'altre de Calaf, que es trobaren a Madrid fent la Revolució "La Gloriosa" del 1868.

Prim ja assassinat, ell sense el seu valedor, i ara en tot el procés de la restauració borbònica, que el portaria a posicions republicanes, això si sense una perspectiva de les particularitats de Catalunya, amb el seu amic en Zorrilla, veient com en Sagasta, antic company de partit, pactaria amb Cànoves del Castillo, el torn del Govern de Madrid. Com no podia estar decebut i turmentat, amb totes les calúmnies, que va rebre des de Barcelona i Madrid?

— És un drama punyent, haver estat un revolucionari i haver de fer el contrari del que deia i propugnava!

— Estic decebut i turmentat, jo el veia, turmentat per totes les calúmnies que vaig rebre des de Barcelona i Madrid. És un contrasentit haver estat un revolucionari i haver hagut de fer el contrari del que propugnava!

— No sigui tant derrotista, la implantació d'una moneda única la pesseta és de vostè, i la base 5ª del aranzel també és seva.

— No pagar impostos! Com ho faríem si havíem de pagar els deutes dels borbons?

— Com aplicar un aranzel lliurecanvista amb l'estat actual de situació de crisi i la fortes pressions dels grups social i empresarials del país?

— Una cosa es ésser catedràtic de Dret Administratiu i d'Economia Política i l'altre, és exercir el càrrec de ministre d'Hisenda!

— Com posar ordre en la disbauxa del nostre sistema monetari, amb tota mena de monedes totalment devaluades i les noves tendències dels sistemes monetaris?

— Jo em vaig enfrontar a l'emissió de deute pública per tapar el forat dels cabals públics, i no seria subscripta suficientment. Era una lluita de titans que ningú estava disposat a enfrontar-se. Jo sí.

— Jo sóc un reformista i tota reforma real té les seves conseqüències pràctiques i per tant jo no em vull eternitzar en la poltrona del ministeri com feria un polític. El reformador real és efímer.

— Vostè va anar a Madrid pel seu interès o bé per sortit de Barcelona que el vilipendiava.

— Vaig estar vinculat amb els esdeveniments de Barcelona entre ells en la comissió amb Ferdinand Lesseps negociadora amb Espartero abans del bombardeig del 1842. També es diu que vaig participar en la crema dels convents del 1835, però mai vaig deixar d'opinar, per mi mateix

— De ganes d'anar-me'n ja en tenia, fins i tot en tiraren ous en una de les classes, no obstant abans dels fets del 1854,- la vaga per les "selfactines" que vaig posicionar-me en contra dels obrers-, vaig intentar obtenir la Càtedra de Dret Públic i Administratiu a Madrid, pensi que nosaltres no tenim Universitat encara estava a Cervera, i vaig quedar el primer lloc, però la mateixa Isabel II va rebutjar el meu nom, això ja va ser l'any. 1847. Més tard vaig obtenir l'acta de diputat per Barcelona l'any 1853.

Era Figuerola un lliberal radical -defensor del sufragi universal, intervenció mínima de

l'Estat-, enemic del regionalisme -per tant enfrontat als federals precatalanistes- i crític ferotge del socialisme. Les idees polítiques i econòmiques de l'Església catòlica tampoc despertaven el seu entusiasme i no va dubtar a titllar en alguna ocasió als socialistes de "frases del segle XIX", ja que, segons ell tant uns com altres "es lliuren a un superior com si fossin un cadàver". D'ell va dir Palacio Valdés que "**menjava cura i esmorzava frare**".

— Ha d'entendre que el meu caràcter iracund, bé donat pel meu físic escanyolit i malaltís, amb dificultats amb la vista, que m'apartaren de la vida pública en la joventut, i m'havia de recollir a casa reconcentrar-me en l'estudi. Sóc un reformista, va insistir en Laureà, i un moralista encara que no s'ho cregui. Reformista ja que quan vaig poder, entraria al ministeri, com li he dit, i allà vaig implantar les reformes que eren necessàries, d'aquí que el meu càrrec fos tan efímer. I moralista perquè sempre he cregut amb uns valors liberals que no he canviat mai

— No es baldi la situació jurídica paral·lela, en què ens troben, amb la paralització de la subhasta pública del palau Reial, feta per la Restauració. Haurem d'analitzar-ho i preparar la nostra defensa!

— Vostè no ha sigut mai, defensor de la monarquia dels Borbons?

— No, ni de bon tros!

— Vaig protagonitzar uns dels escàndols més sonats. Denunciant la monarquia amb la desaparició de les joies de la corona. Vostè ja ho sap.

Després de la proclamació d'Alfons XII, Figuerola, que pensava que "**no hi hauria cosa més funesta per a la nostra pàtria que una restauració borbònica**", es va passar a les files del republicanisme, el que va significar en la pràctica la fi de la seva carrera política.

— El meu liberalisme individualista, m'ha portat a ser molt crític amb la universitat, i recentment m'han expulsat, promovent els Instituts de Lliure Ensenyança.

— Vostè es veu amb força per titar endavant, un plet contra la Restauració?

— Mai he refusat els desafiaments, fins i tot els més personals, amb duels i tot.



### El duel.

Corria l'any 1862 i s'acostava el final del govern llarg de O'Donnell, que presidia de manera interrompuda el consell de ministres des de feia quatre anys. Per una carta de Salustiano Olózaga a Víctor Balaguer coneixem la història que transcrivim. Després d'un dur debat que va tenir lloc al Congrés, **Enrique O'Donnell** va exigir explicacions a Figuerola, el que, en aquella època, significava un desafiament a duel si aquestes explicacions no eren considerades satisfactòries per l'ofès. El nostre economista es va negar a això, i els padrins d'O'Donnell i els de Figuerola concertaren les condicions del duel. Seria a pistola, després del vespre. La papereta era força complicada per Figuerola, no només perquè era home de poca experiència amb les armes, sinó també perquè era curt de vista i va tenir problemes en els ulls al llarg de gairebé tota la seva vida. Fins a dos quarts de la matinada van romandre al costat de la caixa de les pistoles en Laureà i els seus padrins, el general Latorre i Manuel Ruiz Zorrilla, el futur líder del republicanisme espanyol. Figuerola va redactar una acta d'acord, que els padrins d'Enrique O'Donnell es van negar a acceptar, i la sang hauria corregut, sens dubte, si el mateix president del Congrés i nombrosos diputats de totes les tendències no haguessin intervingut per evitar el duel. I, finalment, tant la vida com l'honor de Figuerola quedà fora de perill.

### El robatori de les joies de la corona

—No va ser l'únic acte que va provocar a les Corts?

"La alhajas de la corona han sido robadas de la manera más escandalosa... Por dos personas cuyos nombres están en vuestra boca: Dña. Cristina de Borbón y Dña. Isabel de Borbón" (1-12-1869).

— Així vaig intervenir i consta en els diaris de sessions i no em vaig limitar a anunciar-ho sinó que vaig donar tota classe de detalls. Va haver d'intervenir en Prim.

— Com a ministre d'Hisenda, vaig desencadenar la més ferotge tempesta parlamentària que es recorda a tot el convuls Romanticisme espanyol.

Aquell 1 de desembre de 1869, les Corts Constituents estaven a vessar. El general Prim, president del Consell de Ministres sota la regència del duc de la Torre, ocupava l'escó més destacat. Repartits per l'hemicicle, es congregaven cicerones il·lustres, sotmesos en un silenci claustral: **Ruiz Zorrilla, Alcalá Zamora, Balaguer, Pi i Margall, Moret, Castelar, Cánovas, Sagasta, Rius Roses, Echegaray**. Tant els de la meua corda com els contraris, tots muts.

—Des de la trona d'oradors, vaig afegir amb tota vehemència, posant a la picota l'honor i la barra de la monarquia:

si més no, han desaparegut d'Espanya 78 milions en valors, que representaven les joies de la Corona. Han desaparegut d'Espanya enduts per dues persones els noms de les quals estan en la vostra boca, la senyora Maria Cristina de Borbó i la senyora Isabel de Borbó.

### La seva oratòria.

Francisco Cañamaque definia així l'oratòria parlamentària d'en Laureà: "*La paraula surt de la seva boca tallant i desbrida, més de quatre vegades llàstima per la crueltat en què manifesta les coses. Els seus adversaris no es retiren sense portar a la cara una esgarrapada o un cop*". I això va ser precisament el que li va succeir a Enrique O'Donnell, germà del senyor Leopoldo.

No ens consta que Laureà Figuerola pertanyés a la maçoneria, però ho sospitem, per les moltes de les persones vinculades a ell, per amiatat i ideari polític, sí que ho van ser. Només destacar: **Manuel Ruiz Zorrilla** -representant del partit progressista a qui sempre seguiria, membre del govern provisional-, **Joan Prim i Prats** -l'aglutinador del Govern Provisional, de la monarquia d'Amadeu I, i valedor de Laureà-, **Segismundo Moret** i Pedergast -que va ser ministre de governació i hisenda amb Prim evolucionant fins al partit Liberal de Sagasta, ocupant diversos càrrecs-, **Práxedes Mateo Sagasta** -que des dels progressistes evolucionà cap a la dreta creant el partit Liberal, monàrquic, ocupant la Presidència del Govern, en l'època de la Restauració-, **Francisco Serrano Domínguez** - President del Govern Provisional, provenint d'Unió Liberal-, **Nicolás Salmeron** i Alonso - I<sup>a</sup> República, de tipus unitari-, **Estanislau Figueras i Moragas** -I<sup>a</sup> República de tipus federalista-, **Francesc Pi i Margall** -I a República, federalista -...

— V. No serà de la maçoneria com es diu per tot arreu?

— Domingo V. Em permetrà que aquesta qüestió quedi en la meva intimitat i no el contesti!

— I vostè que ho és?

— La meva resposta és la mateixa que V. m'ha fet! En Domingo s'adonaria que en el terreny personal era millor no ficar-se.

### La lluita contra el proteccionisme

— Qui millor que vostè -canviant de tema- pot explicar-me la lluita dels proteccionistes i els lliurecanvistes?... i que a través del seu aranzel, donaria una revifalla a la indústria de la llana, a la que m'he dedicat durant els últims anys, entre Castella i els industrials catalans?

— No fa falta que li digui que jo sóc proteccionista! Jo he pogut fer fortuna per la protecció de la llana de Castella i la davallada de la importació de cotó. Insistiria en Domingo.

— Jo el respecto, i sempre respectaré l'empresari que dedica la seva vida a crear riquesa. No obstant el seu cas és específic i s'ha de mirar globalment, i li voldria dir que les mesures alliberadores han donat molts bons fruits a la indústria catalana, en especial per la llana, encara que no ho vulguin reconèixer sobretot per la importació de maquinària.

— Tot el tema de la indústria de la llana m'interessa moltíssim! Ja en parlarem en les pròximes reunions que tindrem, per preparar els plets! Només podem parlar d'aquesta lluita aferrissada, que em va causar la dimissió del meu càrrec com a ministra d'Hisenda.

— Primer de tot li he de dir que jo no sempre he sigut lliurecanvista!

— Cal destacar que quan realitzava els meus estudis a Barcelona era totalment defensor del proteccionisme podríem dir que prohibicionista (com tots els catalans tan obrers com empresaris),

Així podem recollir el seu discurs en la càtedra de **Jaumeandreu** a 1835/1836 en el qual es desenvolupava una futura llei en aquesta matèria de la qual establia:

El «projecte de llei» era: "Article primer. Queda absolutament prohibit la introducció de tota manufactura estrangera amb la qual no puguin competir avantatjosament en perfecció i barator les nacionals anàlogues. Article 2. ° No es farà. Tractat algun Comerç que tingui per base la introducció de les manufactures, encara que substituís al sistema absolutament prohibitiu, el restrictiu o sigui un recàrrec qualsevol de drets. Art 3. El comerç interior serà absolutament lliure, es trauran totes les duanes interiors i totes les traves perjudiquen la lliure circulació dels productes nacionals. "Article 4: Serà lliure la

introducció de les matèries primeres provinents de l'estranger, amb especialitat de les que reclama la nostra indústria i no abunden en el nostre sòl."

Després, en Laureà, va considerar que aquesta teoria dels Mercantilistes Francesos, estava antiquada i va submergir-se en el pensament del pare de l'economia clàssica, l'anglès, en Adam Smith i d'en... Ricardo, també anglès, que va conèixer a través **d'en Ramon Llàtzer de Dou**, professor a Cervera, que tot ironitzant-lo i ridiculitzant-lo, a Adam Smith, va escriure "La Riqueza de las Naciones nuevamente explicada"

— Quines eren les conclusions **d'en Adam Smith** al Segle XVIII, en la seva tesi sobre "La Riquesa de les Nacions"? Jo m'hi vaig interessar com que poc sabia d'economia teòrica Adam Smith, l'ideòleg de la divisió del treball, manifestà una opinió contrària als mercantilistes —que propugnaven la intervenció de l'Estat en les monarquies absolutes— a propòsit de les restriccions de les importacions de països estrangers, sobretot d'aquelles mercaderies que podien ser produïdes en l'interior. Ell superaria les idees fisiòcrates del "laissez faire", que consideraven que el centra de l'economia era l'agricultura, i per ell era la indústria.

Les mesures restrictives absolutes a les importacions— deia ell— confereixen el monopoli del mercat interior de certes indústries nacionals, que obtenen avantatges per obtenir unes quotes de treball i de capital que no haurien obtingut sense aquestes restriccions. Aquest avantatge no pot considerar-se com un benefici per la nació, com que l'activitat econòmica de la nació, mesurada amb el nivell d'ocupació, no per ser superior a la que permeti el seu capital propi i cap restricció comercial pot modificar-la.

Ell mateix es preguntaria, si les restriccions a la importació poden ser útils, per crear en l'interior del país una determinada manufactura més ràpidament de què si no s'apliquessin. Creia que sí, no obstant i veu dificultats en el sentit, que ell creu que el capital només puja si augmenta l'estalvi, i és difícil que de forma immediata en baixar el benefici de la nació —al comprar productes més cars— doni lloc a un augment del capital que d'altra manera tindria lloc.

Reconeix, Adam Smith, que en dos casos les restriccions a la importació són admissibles: en el cas de la indústria de la defensa nacional, o bé quan en l'interior existeixi un impost sobre la producció de la indústria nacional, però no anava molt més enllà.

La possibilitat de les restriccions, aranzels, a la importació es poden discutir i s'ha de ser pragmàtic: sobretot en la Política de represàlies als països que han prohibit les seves importacions, i quan s'ha d'establir la manera de restaurar la lliure importació de mercaderies de manera escalonada, quan ha sigut interrompuda prèviament, per arribar a la llibertat total d'importació.

Quines són les motivacions per la llibertat de comerç, segons Adam Smith: primer que les mercaderies importades siguin de cost inferior a les nacionals - es pot arribar a



l'absurd que la producció nacional, els costos siguin més elevats sense produir res - El problema el resoldrà en **Ricardo**: diferenciant els costos absoluts, d'Adam Smith, amb els costos comparatius, entre sectors, pels desavantatges siguin menors. En segon lloc per l'oportunitat de la protecció comercial, al desenvolupament d'una indústria interior, que d'altra manera no podria desenvolupar-se, però que un cop desenvolupada podrà competir en l'àmbit internacional, sense protecció.

No obstant l'estructura internacional dels costos, depenen no sols de factor natural sinó a més a més de l'element històric i la perpetuació del lliure comerç pot desanimar el desenvolupament de determinats països, només pensar amb els països agrícoles i els industrials.

Ell pensava amb països, com hem dit, com Gran Bretanya, Països Baixos i França. Substancialment ell era pessimista en l'acceptació de la seva tesi, pels interessos particulars dels membres de la burgesia, tendents a la recerca de les posicions de monopoli.

Ell, en Figuerola, va voler anar a la font, i a partir d'aquest moment seria lliurecanvista acèrrim, conjuntament amb la influència política dels lliberals de Madrid, fundant la "Sociedad Libre de Economía Política" el 1857 -junt amb en **Pastor, Rodríguez Colmeiro, Echegaray, Moret, Pastor, Sanromá**, Bona i d'altres-, tenint l'òrgan d'expressió "L'Economista" (1856-1857)"

El General Serrano, que presidia el Govern provisional de la "Revolució La Gloriosa", va donar la cartera d'Hisenda a en Laureà Figuerola, que va mantenir-la des del 8 d'octubre del 1868, fins al 13 de juliol del següent any, obtenint-la de nou l'octubre de 1869 fins al desembre de 1870, fins al segon Govern del regnat d'Amadeu de Savoia, en què li va succeir Segismundo Moret.

La seva situació a les Corts s'havia fet difícil al llarg d'aquest últim període ministerial, en què va ser seriosament combatut, d'una part, per Pi i Margall -que seria President de la I<sup>a</sup> República- i per **Tutau** -aquest últim seria després Ministre d'Hisenda en la I<sup>a</sup> República amb la presidència d'en Figueras-, i per una altra, pel mateix sector industrial de Barcelona, havent estat duríssima la intervenció del fabricant català **Puig i Llagostera**. El mateix Prim -que era proteccionista-, amic personal de Figuerola, va haver d'intervenir per calmar els ànims a aquest, que, sentint-se desautoritzat, va presentar la dimissió.

— Les Corts varen ser com guirigall?... vaig atrevir-me a preguntar-li, tot esporuguit davant del professor.

Ell, tot somrient i com si el comentari li fos plaent, va descarregar una descripció fantasmagòrica i grotesca de l'hemicicle.

Uns, els lliurecanvistes, cridaven en contra dels proteccionistes etzibant-los l'improperi de què eren l'"**hidra del separatisme**" i dels altres bancs, els proteccionistes atacant als lliurecanvistes en què són uns "**vagos**" i que només volen el viure dels altres. Uns saltant dels seus escons, altres picant de mans als taulers, els altres fent ganyotes i signes obscurs. Només falta la intervenció de la Guardia Civil o de qualsevol militar acostumat als pronunciaments, i que dissolgués les Corts.

— Quins foren els grups que defensaren el proteccionisme?

Els cotoners catalans, sempre varen mantenir un caràcter associacionista immillorable. A través de la "Comissió de Fabriques", després de l'"Institut Industrial de Catalunya"(1848), el "Foment de la Producció Nacional" (1868), el "Foment del Treball Nacional" i el "Foment de la Producció Espanyola". El 1877 **Manuel Duran i Bas** des de l'Ateneu gestionà la unió de les tres primeres branques, i es fusionaren l'Institut Industrial de Catalunya i el Foment del Treball Nacional, creen el 1879 "l'Institut de Foment de Treball Nacional". El 1888 **Rius i Taulet** obtingué la col·laboració de l'Institut de Foment de Treball Nacional i del Foment de la Producció Espanyola que no es va fusionar inicialment.

— I no tingueren, els proteccionistes, aliats a la resta d'Espanya?

— Sí! Sí!.. Els cerealistes de Castella i Andalusia, dits els bladers i els metal·lúrgics bascos.

El proteccionisme descontentà i va desafavorir molta gent, sobretot els comerciants de Cadis, que eren els distribuïdors de les manufactures angleses que intercanviaven amb els vins andalusos, i els seus col·legues de Madrid. Sense una política d'intervenció de l'Estat (aranzels i tractats comercials) i la repressió del contraban no es podia mantenir la indústria catalana. No podia comparar-se Espanya amb Anglaterra per les diferències dels seus mercats exteriors i interiors. Els principals ideòlegs foren inicialment **Jaumandreu** -mestre de Laureà-, **Pascual Madoz**-amic de Laureà i que també participaria en la bullanga de 1835-, **Andreu Borrego**, que seguiren les petjades de **Valentí Esparó i Nicolau Tous**. Després **fou Bosch i Labrús** l'edil del proteccionista, des de 1860, i el seguiria **Joan Güell i Ferrer, Yllas i Vidal i Manuel Duran i Bas**.



Guell i Ferrer



Duran i Bas

Els proteccionistes pensaren sempre en termes espanyolistes, això és en termes del mercat espanyol. Sense la protecció Espanya no hauria tingut teixits ni el ferrocarril. La lluita dels industrials catalans fou: "aspre i heroica".

L'Aranzel de Figuerola, Llei d'1 juliol de 1869, va ser el més lliurecanvista de tot el segle XIX d'Espanya i va tenir efectes positius en l'economia espanyola, ja que va introduir la competitivitat i l'entrada de matèries primeres necessàries per al desenvolupament de la indústria.

— Que em podria comentar el contingut del seu l'aranzel?

Els drets de duanes, a favor de l'Estat sobre els preus de la importació, es regien en l'art 4 de la Llei de l'1 de juliol de 1869, s'establin les següents categories: 1 a classe Dret Extraordinaris, fins al 30-35%, 2 a classe Dret Fiscals fins al 15%, i per últim la 3 a classe Dret Balança comercial, mòdica pel que fa a la quantitat.

— I com volia fer la reducció?

El que seria més important i que portaria més controvèrsia al llarg dels tems seria la Base 5<sup>a</sup> de la Llei. Aquesta base va ser important, ja que establia un sistema transitori de reducció dels aranzels en el temps en especial els drets extraordinaris, de manera que: durant els sis primers anys (fins a 1875) els Drets Extraordinaris serien inalterables, a partir d'aquesta data i fins a 1881 els Drets Extraordinaris s'equilibrarien als Drets Fiscals.

— I que està passant amb la Restauració?

Ara precisament pel decret de 27 de juliol de 1875, s'ha suspès l'article 4 i la base 5è de l'aranzel Figuerola, i s'estableix un nou aranzel el 17 de juliol de 1877.

— El liberalisme que propugna està molt bé, això no obstant, que hem de fer durant les condicions de mercat internacional no són iguals entre les partes? Pel seu diferent grau de desenvolupament... i es produeixen desavantatges

I què em pot dir dels lliurecanvistes i com pensaven? Jo que li vaig dir per sortir del pas, els meus pensaments estaven amb el pare de l'Orfila que li va passar el mateix que en Güell i Ferrer... Que es va arruïnar i com jo vaig formalitzar la pòlissa d'assegurances. Els lliurecanvistes, deien que era el desig de la burgesia era guanyar diners a costa del consumidor i que els aranzels no tenien una postura educadora sinó una defensa dels monopolis. Els aranzels eren una trava a l'expansió industrial i no rebaixen els costos dels productes, ni la millora i qualitat tècnica. Els lliurecanvistes: Echegaray, el duc d'Almodóvar del Rio, **Castelar, Moret, Canalejas, Pedregal, Azcarate** i alguns catalans residents a Madrid: **Laureà Figuerola, Lluís M<sup>a</sup> Pastor, Sanromà** i els germans Bona. Els madrilenys solien referir-se al "**provincialisme català**" i els catalans a la "vagància" dels partidaris del lliurecanvisme. No només es presentava els fabricants de Catalunya com als responsables de la crisi i anar en contra del progrés econòmic del país, sinó que eren al seu entendre uns escanyapobres per llur conducta més preocupats per la competència econòmica de l'estranger que per fer justícia social.

— No tinc tan clar el tema dels monopolis!..., li vaig replicar a en Laureà, ja que el mercat interior permetia la competència, i la revolució industrial del teixit català no va ser l'obra d'un monopoli, sinó de molts emprenedors, com he pogut experimentar amb tots els contactes que vaig fer per desenvolupar la indústria de la llana tant amb els industrials com dels principals inspiradors.

— Bé d'acord..., jo pretenia que en una primera fase la indústria es pogués desenvolupar i que després, un cop ja forta, pogués competir amb l'exterior. D'aquí l'aranzel, lliurecanvista moderat, que vàrem aplicar i amb un període d'adaptació per arribar al lliure canvi total.

Del 1869 a 1891. Període de l'obertura al comerç exterior. Per superar la crisi del de 1866 que va ser atribuïda als proteccionistes, el comerç estava parat, el crèdit arruïnat i la producció industrial empantanegada i els obrers sense feina

Començaria amb l'abolició del dret diferencial de bandera per Figuerola (Ministra d'Hisenda) el 1868 i després amb l'aranzel del 1869, Laureà actua com a lliurecanvista moderat que tingué un efecte positiu en assegurar el triomf final de la nostra economia contemporània.

Tanmateix en Figuerola tenia raó: "Bescantat per tothom, atribuïnt-se-li totes les culpes

de la manca de treball i de la crisi de la marina i de la indústria llanera, la seva obra féu un gran bé a Catalunya. El seu aranzel va provocar la caiguda de l'obra morta de l'embarcació i del llast dels monopolis i vividors del proteccionisme. Després d'un període d'adaptació augmentaren les importacions de cotó i llana i de tota mena de maquinària, restabliment del crèdit, desenvolupament de la marina del vapor i de la indústria llanera. Ell amb tota sinceritat defensaria les importacions de màquines el 1855 enfront dels obrers que volien destruir-les, per millor la productivitat dels tèxtils catalans

La Llei de 17 de juliol de 1876 suspengué l'aplicació de l'article 4º i la base quinta de l'Aranzel de 1869. Des de llavors l'aranzel constava de tres columnes: 1a, tarifes normals, 2a reduïdes, 3a extraordinària. La situació de diferents sectors es veurien seriosament afectats, durant 14 anys solament lluitaren els cotoners catalans, que l'aranzel de 1869 va afavorir als llaners, i als bascos i d'altres sectors de Catalunya així com els viticultors.

L'any 1882 les Corts votaren una llei que aixecava la suspensió de la base 5a (pujada al poder dels governs liberals de Sagasta)

El decret de 24 de desembre de 1890 va suspendre la base 5 de la Llei de 1869 i la llei de 1882 que l'havia restaurat.

L'Aranzel de 1891 es basava en les mateixes tarifes que el 1877 i se suprimirien totes les franquícies comercials concedides des de 1882. I a causa de la pèrdua de les colònies obligaria Espanya a defensar-se i el 3 de març de 1906 es faria un aranzel decididament proteccionista.

— Jo, Anton Maria Laureà Figuerola i Ballester, puc ser impopular, menystingut, insultat, vilipendiat, traïdor, visionari, "empollón", fins i tot amenaçat de mort potser pel desconeixement que té de mi la gent.

— Vull fer la meva defensa pròpia davant de vostès com si fossin el meu tribunal de la Història

— Les meves referències es troben en els països que s'industrialitzen. Per això he lluitat contra les institucions que propugnen l'antiga manera de fer, l'obscurantisme que jo considero en el nostre país i a Europa, lligat amb l'Antic Regim, és a dir l'absolutisme monàrquic. Aquest s'hauria d'haver acabat amb la mort de Ferran VII, però després Isabel II encarnà aquelles antigues formes de veure el món.

— Sempre he procurat defensar la modernitat i quan el conflicte de les selfactines, és a dir, quan els obrers van cremar la maquinària que els hi robava llocs de treball jo els vaig atacar, i se'm va declarar el seu enemic. Però el futur em va donar la raó. La mecanització era necessària i imparabile i a la curta o a la llarga, milloraria les condicions

de treball i augmentaria la productivitat. No es pot lluitar contra el progrés.

— Després quan vaig ser ministre d'Hisenda vaig ser defensor del lliurecanvisme. Com més aviat ens enfrontéssim a la competència internacional, més aviat competiríem en igualtat.

— Hem vaig crear a Catalunya forces enemigues. Però la polèmica sempre m'ha agradat i qui tingui una forma millor de fer les coses que vingui i em convenci de què és adequada, és moderna i és bona per tothom i jo l'acceptaré. Però s'adonaran que jo penso les coses des de tots els punts de vista i molt profundament i els serà difícil de convèncer.

— Tinc i he tingut però, grans amics, reconeixement i popularitat. Què passa si el meu pensament i obra política té detractors? Efectivament l'any 1853 a Madrid defenia el lliurecanvisme i atacava el prohibicionisme i els meus adversaris catalans m'acusaren de traïdor i haver-me venut als interessos estrangers.

— Jo m'havia convertit en visionari, igual que el meu amic Ildefons Cerdà. No serà difícil d'entendre quan t'ho miris des de finals de segle. En Cerdà estava molt compenetrat amb mi, hi ha de tenir en compte que ell em nomenaria marmessor hereditari per protegir a la seva filla.

Els anys quaranta es van produir una sèrie d'invents que revolucionarien la vida de la gent. Es van inventar les noves màquines de filar automàtiques i es va aplicar la màquina de vapor de Watson a la indústria tèxtil i als transports, tant per ferrocarril com en el transport marítim. Dels vaixells de vela es va passar al vapor.

— Jo pertanyia al Partit Progressista Liberal de Barcelona i també amb Ildefons Cerdà vam defensar la necessitat d'introduir aquestes innovacions conscients de l'impacte social i econòmic que les tecnologies tenien. Cerdà va veure els efectes que el ferrocarril tindria en les grans ciutats, al permetre desplaçaments ràpids de mercaderies i persones. D'aquí el crit d'enderrocament de les muralles que rodegen Barcelona i el nou disseny urbà de la ciutat.

— Jo vaig veure els canvis que es produïrien en la localització de les fàbriques, canvis en l'extensió del comerç i canvis en les conductes socials i urbana. La màquina de vapor permetria desplaçar la indústria tèxtil de les conques dels rius a les perifèries de les ciutats. Així sorgirien a Barcelona els nous nuclis industrials que la van fer puntera.

— Quan vaig escriure **L'estadística de Barcelona l'any 1847**, allí hi vaig tractar els canvis socials i urbans produïts per aquesta inicial industrialització.

— Sempre he procurat defensar la modernitat i quan el conflicte de les selfactines, les màquines de filar automàtiques, és a dir, quan els obrers van cremar la maquinària que els hi robava llocs de treball, a curt termini, jo els vaig atacar, i se'm va declarar el seu

enemic. Però el futur em va donar la raó. Es tractava d'una oportunitat de modernització de la indústria i de progrés econòmic i social. La mecanització era necessària i imparabile i a la curta o a la llarga milloraria les condicions de treball i augmentaria la productivitat. No es pot lluitar contra el progrés. Però em vaig haver d'enfrontar amb els interessos empresarials i laborals a curt termini que es veien perjudicats pels canvis.

### Els plets d'en Domingo Busquets

Aquell dia, al despatx d'en Par, es va debatre i es va prendre l'acord de demandar a l'Estat sol·licitant l'anul·lació de **l'Ordre del Ministeri de Regència de 10/2/1875** sobre la conservació de l'edifici del Palacio Real de Barcelona i de la sol·licitud d'indemnització per danys i perjudicis a l'Estat.

No vaig deixar de pensar, quan en Laureà parlava dels danys i perjudicis, sobre l'experiència viscuda amb na Orfila de Torrelló, que li passaria el mateix al seu pare, en arruïnar-se per falta de tenir una assegurança. Per aquest motiu i per les meves anades a Castella que havia d'assegurar les partides de llana que comprava, vaig prendre la decisió en comprar el Palau Reial, d'assegurar-lo pel que pogués passar.

— En Laureà, es girà mirant-me als ulls, em digué. Ja té assegurat el Palau Reial?

— Si!, les experiències no han sigut sempre bones, i el mateix fill d'en Joan Güell i Ferrer m'ho va aconsellar, perquè no em passes com al seu pare, en la primera aventura empresarial a Barcelona. I vaig fer una assegurança amb "La Paternal".

— Pensi que el que no podem resoldre amb les companyies privades, no serà past que ho resolgui l'Estat i ja veurem si ens en sortim amb la responsabilitat pels danys i perjudicis de l'Estat

— Doncs haurem d'analitzar la pòlissa!

— Tal vegada sigui l'única salvació dels plets que hem de començar. L'estat no té ni un duro i no ens donarà res

— Si us plau voldria que em fes les primeres impressions personals del plet? Si tenim possibilitats o no de recuperar el Palau? Li diria en Domingo.

— En primer lloc comentar-li que els vents que circulen per la Cort de Madrid no són els més favorables. Són la reacció implacable del sistema polític que ha inaugurat la Restauració, volen tornar a la situació del 1868 anterior a la Revolució "La Gloriosa" en la que jo hi vaig participar, i estan convençuts que per esgotament, els propietaris al

final defalliran. I buscaran totes les maneres possibles per allargar el procés de forma deliberada.

— Que vol dir? Que intentaran considerar nul·la la venda feta per **la Llei del 18 de desembre de 1869** que no incloïa el nostre Palau Reial com de la Corona i per tant es podia desamortitzar i vendre a particulars, llei aquesta que va modificar la del 12 de maig de 1869, en la que si s'incloïa el nostre Palau Reial, dins el Patrimoni de la Corona i per tant inicialment no es podia vendre. Li apuntalà l'advocat Par.

— Efectivament em temo que ho vulguin fer. Per aquest motiu crec que també hauríem d'anar per la via ordinària, com ja els hi vaig comentar en l'anterior reunió d'urgència. No obstant encara que no sigui adient fer-ho en la contenciosa, igualment ho inclourem.

— He sentit que l'administració parla del Palau Reial com a "viejo caserón". Li comentaria en Domingo.

— Parlen de **Gran Caserón, o Viejo Caserón** nom sempre utilitzat des de Felip V, nosaltres no li donarem importància, ja que li treu valor a l'immoble. A la Cort de Madrid no parlen mai de Palacio, concepte que el tenen resguardat pels palaus de Madrid, i no pels de Catalunya.

— Ja des de temps d'en Felip V es parla de "caserón" de forma despectiva d'aquest Palau en què hi va viure L'Arxiduc. Nosaltres no férem, com ja vàrem comentar, cas d'aquesta nominació despectiva i ja ens va bé de què se li doni poca importància.

— Tinc entès que l'administració té l'estratègia de no admetre més pagaments en situacions semblants

— Si és cert aquest sistema l'aplicat a la Província de Ciutat Reial en un tema semblant.

— I del fiscal que en pensa?

— Ho tindrà molt difícil, per molt negligent del seu compliment que vulgui ser, degut al fet que jo mateix vaig incloure una clàusula que vaig posar, en el moment de la cessió en el 1870 als jutjats, quan estava al Ministeri, en salvaguarda dels drets de l'Estat, de què en qualsevol moment podia disposar de l'immoble. Veuran com el fiscal actuarà més com a advocat de l'Estat que com a fiscal sempre intentarà protegir l'Estat Restaurar.

— No creu que podríem fer més pressió al Ministeri d'Hisenda. Li va preguntar l'advocat Par.

— Jo personalment ho dubto molt, és molt difícil combatre la mala fe de l'Ajuntament i la poca diligència dels Jutjats de Barcelona. I està cantat, que qualsevol sol·licitud que poguéssim fer, s'ho traurien de sobre al·legant que l'expedient es troba al Consell d'Estat



— Pel que fa al fons de la qüestió, ja li aniré explicant amb més detalls a través de l'advocat Ildefons Par i les que ja li he fet i que en resum són les que li dic a continuació, entre d'altres les meves lletres de dates: **9, 30 i 31 de març de 1875, 26 de febrer de 1876, 26 de maig de 1876, 12 juny 1876, 19 octubre de 1876 i 8 de novembre de 1876...** i totes les altres que es produïren durant tot el plet i com a mínim fins a la sentència:



— Primer. Des del punt de vista jurídic en la via contenciosa administrativa, entenc que no es poden discutir els supòsits sobre l'essència de la propietat, aquestes es resolen en la via ordinària dels Jutjats. I l'Ajuntament no ho ha platejat per aquest camí i no va fer cap oposició en cap moment en aquest sentit. En el contenciós només es poden discutir el procediment, pel que fa a serveis i obres públiques de l'Administració que ha sigut impecable. Això no vol dir que nosaltres no ho presentem, el tema de la propietat en la demanda contenciosa, per evitar qualsevol sorpresa

— Segon, he parlat amb el fiscal, que per cert és molt fluix, i ell creu que no ha de ser admès el recurs formulat per l'Ajuntament i no té altre remei que no admetre'l a tràmit i només es podrà seguir amb el nostre recurs. Aquest doble procediment és una manera d'enterbolir la situació i sempre podran al·legar que encara està pendent el recurs de

l'Ajuntament al Tribunal Suprem i paralyzaran al màxim el nostre procés. Pensi que ja fa tems i encara no han pres la determinació de si l'accepten a tràmit.

— Tercer. Estic pensant a ampliar la demanda, que ara comentarem, sol·licitant s'aporti la documentació relacionada amb la cessió del 1870 als jugats i la seva anul·lació del 1874.— Què considera dels funcionaris de Justícia? Li vàrem preguntar.

— En primer lloc un oficial de la secretaria del Consell és fill d'un amic meu i té moltes ganes de complaure, ell serà el que em donarà tot la informació necessària. Quan jo estava al Ministeri vàrem aprovar diferents lleis per escurçar els procediments, ara ja no és igual. Els restauradors demostren la seva total ineficàcia. Els membres de l'Ajuntament de Barcelona demostren en tot el procés la seva mala fe, jo considero que els regidors són "molt rucs", però saben fer molt bé la seva funció en favor de la monarquia.

— Haurem d'anar molt amb compte, ja que la postura final del Consell d'Estat no és vinculant pel Consell de Ministres, i es podria donar el cas que en Cànoves del Castillo fes canviar l'última instància la mateixa sentència del Consell d'Estat.

— Vaig presentar en caràcter previ a l'Administració Econòmica un recurs, contra la mateixa ordre del 10 de febrer de 1875, que va ser desestimat i ara interposem el recurs al Consell d'Estat, amb data 13 de maig de 1875, dins el termini legal, segons consta en la certificació del mateix tribunal que els hi apporto.

Actua en Laureà Figuerola, advocat en representació dels germans Busquets i Vilà (en Domingo i en Eliodor), en Miquel Faralt i Gaspar, i en Mateu i Sanz. La demanda comença relatant els fets (segregació, subhasta, rematada, primers pagaments, ocupació i escriptura de compra) que s'exposen de forma abreujada en aquesta reproducció, després es valoren el fonament de dret i finalment es planteja la súplica al Consell demanant l'anul·lació de l'ordre de regència citada i sol·licitant els danys i perjudicis, d'acord amb el manifestat, i que en cas contrari si l'Estat, no hi està d'acord, vagi a la jurisdicció ordinària.

— Ara ens podria fer cinc cèntims de la demanda que porta ja presentada sobretot en els aspectes jurídics que són els que no domino, els fets ja l'he viscut en primera persona?

— Per mi els plets representen la lluita, dins del laberint dels papers, en contra del Minotaure, representant del govern central de Madrid

En Laureà amb el seu llenguatge sarcàstic ens diu

— La serietat que aparenta l'**Ordre del Ministeri de Regència del 10 d'abril de 1875**, que estem impugnant no deixa de ser "sarcàstica", per l'engany a què indueix o tal vegada podríem afegir-li l'adjectiu de "còmica"

— I no tal sols còmica sinó que desconeix els principis generals del dret, fent burla i escarni als compradors. I no fa com hauria de fer, el que li diuen els principis generals del dret, que la seva obligació és fer tot el possible per la utilització pacífica del comprador. Ans el contrari li prohibeix, anul·la i vol tornar a l'estat real dels fets d'abans de la venda. Resolent unilateralment el contracte

— No puc entendre la por que té el Govern d'una demanda de l'Ajuntament, que no té cap dret, i no té cap escrúpol d'anar en contra el dret del comprador de bona fe.

— I pretén, el Govern Restaurat, complir amb les lleis vigents del moment, i no s'até a cap raó legal, ni als principis generals de dret?

Per aclarir-nos els criteris anteriors, en Laureà ens va fer una exposició senzilla i entenedora sense abusar de donar explícitament els textos legals, cosa que li vàrem agrair, i que podríem trobar en la còpia de la mateixa demanda que ens va entregar.

— En primer lloc l'Ordre que ara estem impugnant parteix, de dos supòsits totalment equivocats i falsos:

— La cessió del fet que parla l'Ajuntament, per instal·lar-hi els jutjats, ja va ser anul·lada, un cop convocada la subhasta.

— Entenc que vol dir que l'Ajuntament tenia un dret d'ocupació?

— Sí. Sí. I el pitjor de tot és que no saben llegir i no volen entendre del dret. Només han de recórrer quan se'ls hi va fer la cessió el 1870, era un d'usdefruit a precari que vol dir que en qualsevol moment l'Estat mantenia el dret de vendre'l com va fer sense cap mena de clàusula resolutòria. Ho sap l'Ajuntament i la mateixa Administració que el va vendre. Per tant no era necessari l'anul·lació específica, encara que per protecció legal ho fes. Un usdefruit a precari no fa falta ser lletrat per saber el que vol dir.

— Jo ho tinc claríssim, ja que jo mateix, quan era ministra d'Hisenda ho vaig redactar. I si a una persona normal se li diu que el desconeixement de la llei no l'eximeix de complir-la, encara més, haurem dir el mateix de l'Ajuntament i del Govern de la nació, que tenen tots uns assessoraments en dret, per part dels Advocats de l'Estat. Quin escàndol

— I l'altre error monumental, quin és? Li preguntaria en Domingo

- Segon: Ara toquem directament a la monarquia restaurada.
- També es diu que el Palau era de l'antic Patrimoni Reial i servia de morada dels monarques, sense tenir que la llei del desembre de 1869, no incloïa aquest Palau com de la Corona.
- Jo crec que ni saben ni volen saber que aquest Palau va ser confiscat per en Felip IV, i com que l'ocupaven era d'ells. I ja no en parlem de Felip V que ens ho va arrabassar tot.
- Per tant és molt fàcil si la Corona creu que té un dret anterior i nega que l'Estat se'l pugui vendre, el que ha de fer és anar als tribunals de justícia, al·legant evicció per aquest dret anterior i si l'hi reconeixen els Tribunals, l'Estat haurà de sanejar als compradors de bona fe.
- No pateixi pas, aquest camí no el faran i prefereixen que com homes de palla ho faci l'Ajuntament al·legant un dret que no té. Li respondria n'Ildefons Par.
- L'Estat no pot anar en contra dels seus propis actes, tan fàcilment.
- Quina és la por que té el Govern, exposaria en veu alta en Laureà, per la demanda de l'Ajuntament al·legant un dret que no té, i en canvi no té cap escrúpol per anar en contra d'uns compradors que de forma clara i diàfana han complert amb les lleis?
- Miri la por és pel sentit de culpa, ara la Corona vol recuperar un Palau que ja inicialment no era d'ell. Li digué de forma enèrgica en Domingo per l'empenyament que portava a sobre.
- Digui'ns quins són els altres fonaments de dret que ha posat en la demanda?
- Hem de diferenciar diferents aspectes com el tema de la jurisdicció i la legislació ordinària del contracte entre parts o bé la via contenciosa administrativa, que és la que estan aplicant, altres temes de no menor importància, són les mateixes il·legalitats de la mateixa Ordre i les seves conseqüències.
- Comencem pel principi de legalitat. Aclariria en Par.
- La venda va ser legal i la llei que vàrem instaurar del 1869, que és la que s'ha d'aplicar, incloïa les condicions generals de la llei de 1855, anteriors a la caiguda de la monarquia. Aquesta llei del 1869 estableix les condicions d'igualtat entre l'Estat i els particulars compradors, que són les lleis del Contracte, per tant ambdues parts no poden apartar-se d'ella. Es va instruir l'expedient de venda per subhasta complintant-se tots els requisits necessaris amb les seves solemnitats: la divisió de la finca en diferents solars, adjudicació, la rematada i els primers pagaments, amb els pagarés de tots els terminis amb la consegüent inscripció d'hipoteques, l'ocupació real i

efectiva i finalment l'escriptura de compravenda, quedant perfeccionada i consumada la transmissió de la propietat per la compravenda.

— Que fa el Govern per anul·lar la compravenda legal, en la citada Ordre? Tres són els punts importants:

— En primer de tot considera que l'ordre esgota la via governativa i per qualsevol reclamació s'ha d'anar per la via contenció administrativa.

— En segon lloc resol unilateralment el contracte de compravenda ja perfeccionat, per si mateix i davant de si mateix sense cap obligació judicial.

— L'acció del govern és abusiva per quan els compradors han pagat el preu a curt termini i a futur i no li ha dat la cosa com a contraprestació. Estan causant i segueixen causant perjudicis econòmics als propietaris.

— El govern prohibeix que els propietaris usin del seu Palau.

— I l'escàndol arriba al seu màxim zenit, quan ordena que se'ls hi tornin els diners pagats i no les hi admetin de nous. La indemnització no és pels pagaments fets, sinó que haguera de ser per haver resolt el contracte unilateralment. Què no ho entenen?

— És d'admirar, la temeritat de l'Ajuntament en fer una demanda sense cap dret.

— No entenc molt bé la diferència entre la jurisdicció ordinària, que és la que V creu que s'hauria d'anar, i la contenciosa administrativa a què ens han dirigit. En Domingo li preguntaria.

— Molt fàcil d'entendre la via o jurisdicció contenciosa-administrativa té per objecte com a competència pels serveis i obres públiques que no és el cas, i la via ordinària és la relacionada en les qüestions de la propietat que és el cas.

— I no es pensi pas, també estan incomplint i cometent irregularitats procedimentals. Com és que si l'Ajuntament entaula un plet sobre el Palau, els propietaris legals no han sigut emplaçats?

— Sense comentaris. Aquí en Laureà va deixar anar un "latinajo" que no vàrem comprendre però no ens vàrem atrevir a preguntar-li.

— L'Ajuntament no ha tingut mai un dret de propietat sobre l'immoble, i només un ús a precari com ja els he dit més d'un cop.

— No fa falta que insisteixi que hem d'anar pagant els altres terminis estipulats a futur, ja que en cas contrari es podria deduir que els adquirents renunciant i no és el cas.

- En la petició final es contempla tres demandes concretes:
- Anul·lació de l'Ordre de Regència del febrer del 1875.
- Substanciar expedient per danys i perjudicis, per la resolució unilateral del contracte de compra-vende.
- En cas que La Corona no hi estigui d'acord que vagi als tribunals ordinaris.
- Demanda que vaig signar el dia 8 de maig de 1875.
- Sr. Laureà he sentit paraules molt dures com: Temeritat de l'Ajuntament, caràcter abusiu del govern, situació còmica i sarcàstica, il·legalitats en el procediment, etc. No creu que els hi pot sentir malament als magistrats.
- No tan sols les ha sentit, sinó que estan escrites blanc sobre negra i presentades al Consell d'Estat.
- Les qüestions jurídiques són com són i no pel nom que li podem donar. Jo no m'arrugo com li vaig dir pel meu caràcter, la meva moralitat, el meu antiborbons. El que han fet és una tupinada, curt i ras, no tinc gens de por de les conseqüències o repressions que em puguin fer com advocat, ja els conec. I V, que s'arruga?
- No jo tampoc i espero no defallir.

### La reforma monetària

Bé donat per debatuts els assumptes del Plet, es va acordar que abans de dinar anirien a la Seca barcelonina, tot donant un tomb, per així desintoxicar-se un xic de la paperassa. Varen anar des del carrer de Copons, baixant per la Riera de Sant Joan, fins a la bifurcació del Pont de la Parra, i pel carrer de Mercaders, tallant pel carrer de l'Abella, fins a arribar al Mercat d'Isabel II. Després, baixant pel carrer de Terròs, travessant el carrer Carders i el dels Assaonadors, van entrar definitivament al carrer dels Flassaders on es troba la Seca o Casa de la Moneda. La Seca és un gran casalot, lúgubre i sense caràcter, amb un enorme escut imperial dels barbons, sobre la porta d'arcada ben rodona.

Aprofitant la bona disposició de l'exministre i per canviar de tema, l'advocat del carrer de Copons va preguntar-li que perquè se l'hi havia donat el nom de la moneda catalana.

— Senzillament, com que era l'única que tenia valor pels creditors estrangers!

— Podem imaginar-nos qualsevol forester que hagués passat en l'antigor, per aquest carrer, sentint grinyolar dels torns, els cops secs dels motlles i el dring de l'or o la plata de la moneda encunyada.

Això era el que deia l'encarregat de la sala on ens trobàvem, que es desfeia amb atencions al Laureà.

— Qualsevol particular o entitat pública o privada podien portar or o plata en barra o monedes i la fabrica els hi torna en moneda corrent.

No parava de parlar saltant d'un assumpte a l'altre i sense esperar les preguntes que ja intuïa.

— Millor no entrar a parlar de les falsificacions de moneda pel pes o per la mescla d'un metall d'inferior qualitat, els barrejats fraudulents, les de baixa llei, els que retallaven els cantells... Va dir el Laureà.

— No acabaríem mai.

— Per això els nostres avis sempre tenien unes balançetes amb el corresponent joc de pesos. Va voler tornar a ser protagonista el de la Ceca.

— Sr. Laureà quan tinguem l'ocasió m'agradaria parlar d'una discussió que vaig sentir entre Plató i Aristòtil sobre si la moneda ha de tenir un valor com a mercaderia o bé només com unitat de compte abstracte.

— Ja en parlarem quan tinguem l'ocasió però em sembla que no hi estaré d'acord i em sembla què és un plantejament dels socialistes utòpics.

— Quines foren les causes d'aquesta reforma monetària?

— El que anomenem el seu decret Figuerola! **Decret del 19 d'octubre de 1868**, va suggerir l'advocat Par.

— El sistema monetari es basava en el sistema metal·lista, les monedes servien per facilitar l'intercanvi de mercaderies -mitjà de pagament-, però també tenen valor com metall, ja que el metall té un valor intrínsec.

— El Decret es basa en la Convenció Monetària Llatina, 23 desembre de 1865.

El decret de Figuerola introdueix el bimetàl·lic a Espanya (or / plata). Unifica en una sola moneda (la pesseta) les diferents monedes que hi havia abans, com eren els escuts, reals, doblers, etc., de diferents metalls (or, plata, coure, zinc) i pureses. Es fixa com a unitat la pesseta de cent cèntims i llei de 835 mil·lèsimes. Existien monedes d'or de (cent, cinquanta, vint, deu i cinc pessetes) i en plata una moneda de cinc pessetes i llei de 900 mil·lèsimes i una de dues. Es van establir monedes fraccionàries en plata de mitjana i 0,2 pessetes. En bronze la moneda fraccionària era de deu, cinc, dos i un cèntim.

— Què es pot esperar que vingui a partir d'ara?

— Ens pot passar, el que diu la llei de Gresham, de què la moneda dolenta desplaci a la bona! Havia contestat en Laureà de bona gana.

— El govern de 1876, a causa de la fugida de l'or a l'estranger i la multiplicació de les encunyacions de plata, no es va decidir pel patró or com van fer altres països i es va produir una situació anòmala amb un patró de plata fluctuant.

— Si us plau, admirin la Pesseta del Govern Provisional!, ens diria l'empleat de la Ceca, tot orgullós de la seva obra:

A l'anvers de la primera pesseta figura una "matrona", amb corona mural, representació d'Hispania, ajaguda de dreta a esquerra, inspirada en les monedes de l'emperador Adriano, postrada sobre els Pirineus, amb el Penyal del Gibraltar als seus peus i amb una branca d'olivera a la mà i dues estrelles petites de cinc puntes.

Al revers apareixia l'escut d'Espanya, també amb la corona mural, segons havia estat establert pel govern provisional. Les columnes d'Hèrcules representen les possessions d'ultramar.

Per dinar vàrem anar a **la Fonda del Falcó** a la plaça del Teatre, al costat de la Font del Vell, dedicada a Hèrcules, que ens serviren el cèlebre plat de mongetes amb "llomillo", l'especialitat de la casa. Molts temes ens quedaven per parlar, primer les amenaces que en Figuerola va rebre dels obrers, l'Institut de Lliure Ensenyança, la lluita en favor de l'abolició de l'esclavitud, i com no la seva pertinença com a President dels ferrocarrils de.....

En acabar en Batiste, el popular mosso de la Fonda una mica ja atrotinat i mig sord ens faria la següent nota dels estipendis que ens donaren:

— "Mozo!... cuanto debo?"

— Un plat d'escudella que són deu... Diguem un ral, que són

— Tres quartos... tretze i deu de la carn-dolla són vint-i-tres... diguem Tres rals...i sis quartos de pa... una pesseta i bon profit"

— Au va!... Li vàrem contestar..... que no se n'adona que som tres, i que no hem pres carn d'olla... i sobretot conti bé, ja que els números no surten!

En el moment de redactar aquestes memòries vaig afegir diferents aspectes de la biografia d'en Laureà que no vàrem poder parlar aquell dia



Indistintament a les diferents càtedres de dret que va ocupar tant a Barcelona com a Madrid, interessa en aquest aspecte la seva participació **en l'Institut de Lliure Ensenyament**.

La Institució Lliure d'Ensenyament-laic i privat- va ser fundada el 1876 per un grup de catedràtics (entre els quals es trobaven Francisco Giner de los Ríos, Gumersinrón), separats de la Universitat per defensar la llibertat de càtedra i negar-se a ajustar els seus ensenyaments als dogmes oficials en matèria religiosa, política o moral. Això els va obligar a prosseguir la seva tasca educadora al marge dels centres universitaris de l'Estat, mitjançant la creació d'un establiment educatiu privat, les primeres experiències es van orientar cap a l'ensenyament universitari i, després, a l'educació primària i secundària.

L'any 1875, Figuerola va ser expulsat de la seva càtedra en prendre partit contra el govern, en l'enfrontament que va tenir lloc amb motiu del decret del marquès de Orovio, que limitava la llibertat d'ensenyament en la universitat espanyola, el que, per cert, el portaria a ser el primer president de la Institució Lliure d'Ensenyament, quan els krausistes no havien assolit encara el control de la institució que aconseguirien més tard.

De 1876-1877 a 1878-80. Seria President En Laureà Figuerola. i vicepresident fins a la seva mort.

La companyia "**Camins del Ferro del Sud d'Espanya**" es va constituir davant notari madrileny José García Lastra el 26 de juny de 1889, sent el seu primer president, en Laureà Figuerola Ballester. Es va constituir amb un paquet accionarial de 10 milions de pessetes, repartides en 20.000 accions de 500 ptes. Els principals accionistes van ser el Banc General de Madrid (filial de Crèdit Mobilier) amb un 76% de les accions i el banquer català, i també administrador de Crèdit Mobilier, Ivo Bosch Puig amb un 17% del capital emès. El remenen, escassament un 7% es distribuïa entre petits accionistes molt relacionats amb inversors francesos i catalanes. La consolidació de la companyia que explotaria el ferrocarril Linares

**Va morir** el dissabte 28 de febrer de 1903 al seu hotel del carrer Serrano de Madrid, però per voluntat seva i de la seva esposa fou enterrat al cementiri de Girona. La companyia de ferrocarrils li posà un tren especial que a l'arribar el furgó a l'estació de França el fèretre seria exposat als barcelonins que li varen retre un últim homenatge.